

Nanni Balestrini: “Els invisibles d’avui dia són els joves amb feines ocasionals i mal pagades”

Paola Casalino, Xavi Marín, Mar Carrera

Nanni Balestrini (1935, Milà) és poeta, assagista, autor i cronista del moviment obrer autònom de l'autonomia italiana dels anys 70, un referent de moltes lluites i també icona de l'experimentació literària. Les seves cròniques '[Lo queremos todo](#)' (2006) i '[La horda de oro](#)' (2006), juntament amb la narració-crònica '[Los invisibles](#)' (2007), han estat publicades en castellà per l'editorial [Traficantes de Sueños](#). L'autor també ha estat traduït recentment al català a '[La violència il·lustrada](#)' ([Tigre de Paper](#), 2013) i '[Sandokan](#)' ([Laertes](#), 2015). En ocasió de la fira Litoral, Balestrini denuncia la invisibilització dels joves precaritzats i es mostra contundent amb les editorials que encotillen la llibertat creativa dels autors.

'Els invisibles' és, a més d'una narració-crònica de la lluita de classes dels anys 70 i 80 a Itàlia, un llibre referent per molts activistes. Qui creus que són els 'invisibles' d'avui?

Vaig fer servir la paraula 'invisible' als anys 80, just després de la gran repressió que s'havia produït a Itàlia als 70. Quan pregunten als joves d'avui què van ser aquells anys, et responen: “No ho sé, els anys de plom?”. En canvi, van ser moments d'alegria i felicitat per la generació que els va viure. D'aquí prové la idea que tots aquests militants dels anys 70 s'han convertit en invisibles. En un punt del llibre, els personatges són a la presó i intenten tenir visibilitat, ser escoltats, però no succeeix res: la presó està en un lloc on no hi passa ningú i ningú els pot veure. Encara avui aquests anys han estat etiquetats. I el fet d'haver destruït aquells anys ha destruït pràcticament la Itàlia d'avui, perquè en aquell moviment hi va participar el millor de dues generacions, els que haurien d'haver estat dirigents polítics. En canvi, Itàlia ha quedat en mans de xusma com Berlusconi, que ha aconseguit governar durant 20 anys. I hem empitjorat. Què m'havies demanat?

Qui són els invisibles del present? Serien les persones immigrades, per exemple?

Els immigrants no ho serien perquè tenen certa visibilitat, una trista visibilitat que per un instant pot commoure una mica, com la imatge del nen sirià a la platja. Però després els europeus no els volen, fan de tot per fer-los fora. Són massa visibles per ells i els volen invisibles.

I qui són, doncs?

Els precaris a Itàlia i en altres països d'Europa. Tots els joves que són exclosos del món del treball, que només troben feines ocasionals i mal pagades. Aquesta situació els genera resignació i desesperança. Són joves sense visibilitat. Podrien fer moltes coses però no poden fer res, ni viure, ni manifestar-se.

Per tant, es fa necessari que els joves aconsegueixin visibilitat.

L'han de reconquerir, perquè ara estan submergits i no per culpa dels vells. Jo sóc vell i no em sento culpable. Aquest sistema està fet de tal manera que no contribueix a la felicitat de les persones. Fins a cert punt, el treball està pensat per fer-nos infeliços.

Quan et refereixes a l'alliberament del treball, què vols dir?

Aquest era un eslògan als anys 70. Es feia servir com a sinònim de l'alliberament de l'esclavitud de feines depriments, com formar part de la cadena de muntatge d'una fàbrica. Calia alliberar-se i fer una feina que donés sortida a les potencialitats. Cadascun de nosaltres tenim la capacitat de fer coses. El que s'hauria d'aconseguir és que aquesta capacitat es pogués posar en comú. Si això no succeeix, genera una gran frustració, una sensació d'infelicitat.

Quan volem capgirar aquest sistema, a voltes trobem que allò contra el que lluitem és invisible o incorpori, com la globalització. Quina estratègia hem d'adoptar davant d'aquests sistemes intangibles, amagats?

I m'ho preguntes a mi? Si ho sabés, seria un líder polític. No ho sé, m'agradaria saber-ho. L'objectiu de la política actualment no és fer la gent feliç. Ara és fer guanyar diners a un petit sector de la humanitat que són els rics, els capitalistes, aquells que fa temps en dèiem patrons. Abans, el sistema era molt simple. A la dècada dels 70, les lluites van ser molt grans i s'haurien pogut guanyar, però el patró va trobar un remei: va acomiadar tots els que protestaven i en el seu lloc hi van posar màquines. A la FIAT, a Mirafiori, hi havia 150.000 obrers; amb les màquines, ara en són 15.000 i fan més cotxes que abans. En canvi, s'hauria pogut reduir l'horari dels obrers. Seria lògic pensar que les màquines servissin perquè treballéssim menys nosaltres. No hi hauria tant atur si es reduís el temps de treball. I això es podria fer tranquil·lament, però no es vol fer.

En alguns països s'ha aconseguit reduir aquest temps.

Sí, a França, per exemple. A parer meu, el sistema laboral ideal no hauria de passar per abolir el treball. Tothom vol fer coses, però no hem de ser esclaus de la feina. Abans es treballaven vuit hores, era dur, però després tornaves a casa i estaves lliure. Ara hi ha una esclavitud més terrible. Els precaris han d'estar sempre disponibles, enganxats al telèfon i amb coses per mirar... És monstruós.

Com han canviat les tècniques subversives dels anys 70 a l'actualitat?

Les formes de lluita dels 70 s'han oblidat perquè es donaven en situacions diferents. Com es lluita davant del treball precari? Abans tu feies una vaga i tots els treballadors no anaven al seu lloc de treball. Ara es fa una feina al matí i una de diferent a la tarda. Vagues de precaris? No té cap sentit. Si lluites sol, t'acomia den i prou. L'única nova forma que hi va hagut a Espanya és l'ocupació: persones de diferents orígens i activitats que es troben per protestar per un motiu. És una forma nova, però possiblement cal trobar alguna cosa més eficaç. Penso que la gent és intel·ligent i trobarà la manera. L'explotació no pot durar fins a l'infinit.

Quin paper juga la literatura com a eina d'una comunitat de lluita, com a mitjà de transformació social i quins límits imposen les editorials a aquesta funció?

En el passat, amb Flaubert, Dostojevski o Kafka, la crítica i les editorials s'impressionaven amb les 'coses noves'. Ara, està clar que les editorials es basen en el mercat i es publica els llibres que no són tan nous, que ja funcionen. Fins fa pocs anys, també publicaven coses experimentals, de l'avantguarda, de grans escriptors: se sabia que no vendrien però donaven prestigi. Ara ja només volen vendre i prou.

Però quines coses 'noves', experimentals, s'estan fent actualment? Ha llegit alguna cosa interessant darrerament?

D'extraordinàriament nou, no. Sempre hi ha alguna cosa, especialment en la poesia, que té el gran avantatge d'estar fora del comerç perquè ningú donaria una lira per ella. Per aquest motiu, la poesia

a Itàlia, com en altres països, està alliberada i manté sempre un nivell òptim. A Itàlia hi ha hagut una bona generació d'escriptors que ja tenen 40 anys. I les editorials no els volen publicar les millors obres perquè no es vendrien prou. Es tracta de seguir cegament el mercat.

És una tendència que no es dona en la majoria d'editorials independents, com les que han participat en la fira Litoral. Comparteix aquesta visió?

Jo parlava més de novel·la i la fira és més aviat d'assaig, que té un públic més reduït i definit. No publiques un assaig pensant que arribarà a ser un 'bestseller'. Per això funciona per petites editorials. La novel·la en canvi té un públic molt més ampli. La gran riquesa de les editorials independents és que permeten que sorgeixin coses noves. A l'inici, és normal no publicar 100.000 còpies. Una cosa nova ha de començar a existir, després ja s'anirà ampliant.